Ч. 12 | Субота 16 (28) сѣчня 1893. | Рôкъ III.

Выходить у Львовѣ що дня (крôмъ недѣль и гр. кат. святъ) о 5-ôй годинѣ по полудни.

Адмiнiстрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Редакция: ул. Францiсканьска ч. 10, двере 10.

Письма приймають ся лишь франкованѣ.

Рекламацiи неопечатанѣ вôльнѣ вôдъ порта. Рукописи не звертають ся.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Ґазеты Львôвскои“.

Передплата у Львовѣ въ Адмiнистрации „Газеты Львôвскои“ и въ ц. к. Староствахъ на провинцiи:
на цѣлый рôкъ 2 зр. 40 к.
на пôвъ року 1 зр. 20 к.
на чверть року — 60 к.
мѣсячно . . — 20 к.
Поодиноке число 1 к.

Зъ почтовою пересылкою:
на цѣлый рôкъ 5 зр. 40 к.
на пôвъ року 2 зр. 70 к.
на чверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . . — 45 к.
Поодиноке число 3 к.

Рада державна.

На засѣданю дня 26 с. м., вôдчитавъ предсѣдатель письмо презеса мiнiстрôвъ, повѣдомляюче палату, що слѣдство карне и поступованє дисциплiнарне противъ шефа департаменту асекурацiйного, радника мiнiстерiяльного Кана, зъ причины закидôвъ противъ него антисемiтскихъ пословъ, выказало цѣлковиту несправедливôсть тыхъ закидôвъ, а все, що въ тôй справѣ понаписувавъ орґанъ антисемiтôвъ Deutsches Volksblatt, есть злосливою инсинуацiею, кинепою на сего чесного и заслуженого урядника.

Въ дальшôй дискусiи надъ буджетомъ промавлявъ пос. Пôдляшецкiй и доказувавъ, що высота вынагороджения жандармôвъ за зловленє злочинцѣвъ есть въ Галичинѣ за высока. Порушаючи заявленє предсѣдателя въ буковиньскôмъ процесѣ мытовôмъ, що жандармерiя навѣть въ Галичинѣ и Буковинѣ задержала добру славу, зазначивъ бесѣдникъ, що оба краѣ чують ся доткненѣ сими впрочôмъ пôзнѣйше заперечеными словами. Дальше доказувавъ бесѣдникъ, що Намѣстництво несправедливо приписує вину рускому духовеньству и поручає жандармамъ надзôръ надъ церковными обрядами рускими. Вôдтакъ жалувавъ ся бесѣдникъ на способъ поступованя зъ Русинами и заявивъ именемъ Русинôвъ, що звѣстна бесѣда посла Романчука о неувзглядненю жаданъ рускихъ була вымѣрена не противъ Полякôвъ, але противъ правительства. Впрочôмъ не потреба уважати за одно вôдносинъ Русинôвъ до правительства зъ ихъ вôдносинами до Полякôвъ. Межи народностiю польскою а рускою нема вражды. Русины мусять признати, що галицкiй Соймъ въ послѣднихъ рокахъ увзглядняв жаданя Русинôвъ, мимо того, що Поляки становлять въ нѣмъ бôльшôсть. — Пôсля вѣстей польскихъ ґазетъ мала ся бесѣда пос. Пôдляшецкого зробити добре враженє въ Колѣ польскôмъ.

Дальше промавлявъ селянинъ Плясъ и антисемiтъ Польцгоферъ, котрый домагавъ ся, щобы таксу войскову побирано ажь вôдъ тыхъ, що мають 450 зр. рôчного доходу.

Мiн. Вельзерсгаймбъ обговорювавъ загально справу соцiяльну и заявивъ, що при роздаваню доставъ для армiѣ межи дрôбныхъ промысловцѣвъ набравъ сумного досвѣду. Такъ само скарбъ якъ и дрôбнiй промысловцѣ потерпѣли страты. Дрôбный промыслъ не може конкуровати зъ фабриками. Бôльшѣ фабрики треба пôдпирати пôдчасъ мира, щобы они могли функцiоновати пôдчасъ войны. Такъ само мае ся рѣчь зъ доставниками для армiѣ въ вôдношеню до продуцентôвъ артикулôвъ рôльничихъ. Одинокимъ выходомъ есть асоцiяцiя промысловцѣвъ и продуцентôвъ. Зарядъ войсковый буде ту гадку пôдпирати. Мiнiстеръ годить ся зъ вôдшкодованемъ для родинъ, котрыхъ голову покликано до вправъ войсковыхъ и заповѣвъ, що предложить въ сѣй справѣ проектъ закона. Такожь буде предложена новеля въ справѣ таксы войсковои. Наконець обговорювавъ мiнiстеръ справу жандармерiѣ и заявивъ, що въ армiи шанують ся однаково всѣ языки.

Пос. Веберъ жалувавъ ся на зле обходженє ся зъ воями въ службѣ. — Пос. Поповскiй доказувавъ, що то несправедливо, щобы тѣ однорôчнѣ охотники, що зробили испытъ зъ теоретичныхъ предметôвъ, служили другiй рôкъ. — Наконець ухвалено буджетъ и перервано нарады.

На засѣданю комiсiѣ для реформы выборчои въ середу заявивъ презесъ еѣ баронъ Вiдманъ, що запросивъ гр. Таффого, абы прийшовъ до комiсiѣ и заявивъ, яке становище займе правительство що до внесеня о заведенє безпосереднихъ выборôвъ у сельскихъ громадахъ. Гр. Таффе вôдповѣвъ на се, що теперь ведуть ся переговоры о утворенє сталои бôльшости и длятого вôнъ не може зложити такои заявы, а просить, щобы его оправдано, коли не прийде. П. Масарикъ заявивъ, що така вôдповѣдь не може комiсiѣ вдоволити. П. Пленеръ поставивъ тогды внесенє, щобы вôдложити речинець зложеня такои заявы зô стороны правительства, а теперь зачати ґенеральну дебату надъ справою заведеня безпосереднихъ выборôвъ въ громадахъ сельскихъ.

Въ ґенеральнôй дискусiи партiй забравъ голосъ п. Пленеръ и выказувавъ, що институцiя правыборцѣвъ не мае вже рацiѣ истнованя въ захôдныхъ провiнцiяхъ державы, въ котрыхъ цивiлiзацiя зробила значный поступъ, але въ Галичинѣ и на Буковинѣ институцiя ся ще пригожа и вôдповѣдна, а оправдують се мѣсцевѣ вôдносины тыхъ краѣвъ. На тôмъ перервано нараду.

Комiсiя для ненарушимости посольскои вôдкинула внесенє, въ котрôмъ сказано, що слѣдство дисциплiнарне противъ проф. Спiнчича се нарушенє права нетикальности посольскои и приняла внесенє Ферiянчича, щобы законно означити близше нетикальнôсть посольску.

Нашъ мѣсяць, юпiтеръ и его мѣсяцѣ.

(Конець).

Коли вдивити ся добре въ планету юпiтера хочь бы навѣть слабымъ дальноглядомъ, отъ хочь бы лишь такимъ, якого часто уживаемо, щобы дивити ся на далеко вôдъ насъ стоячѣ предметы на земли, то при добрôй погодѣ побачимо коло него дуже маленькѣ звѣздочки, нêбы свѣтячѣ точечки на небѣ. То его мѣсяцѣ; а есть ихъ, якъ вже теперь знаемо, ажь пять. Першiй зъ тыхъ мѣсяцѣвъ то найновѣйшiй, котрого вôдкрывъ дня 9 вересня 1892 р. американьскiй звѣздарь Бернардъ изъ звѣздарнѣ на горѣ Гамiльтонъ въ Калифорнiи. Есть то дуже маленька звѣздочка 13-ои величины, вôддалена вôдъ своеѣ планеты якихъ 180.000 кiльометрôвъ, отже стоить до юпiтера майже о половину близше, якъ нашъ мѣсяць до землѣ (вôддаленє мѣсяця вôдъ землѣ выносить 385.080 кiльометрôвъ). Сей мѣсяць потребуе всего лишь 17 годинъ и 36 мiнутъ, щобы разъ обôбѣчи доокола юпiтера. За симъ иде другiй мѣсяць (або першiй пôсля давного численя, коли звѣстнѣ були ще лишь чотиры мѣсяцѣ); сей мѣсяць есть вже трохи бôльшiй якъ нашъ, бо промѣръ его мае 3800 кiльометрôвъ (промѣръ нашого мѣсяця 3480 кiльом.) и вôнъ потребуе 1 день и 18 и пôвъ годины, щобы окрутити ся доокола сатурна. Третiй мѣсяць (давный—другiй) есть майже такъ великiй якъ нашъ мѣсяць, бо мае въ промѣрѣ 3410 кiльометрôвъ, а потребуе вже 3 днѣ и 13 год., щобы обôбѣчи доокола своеи планеты. Четвертый мѣсяць (давный третiй) есть найбôльшiй зô всѣхъ, бо мае въ промѣрѣ 5560 кiльометрôвъ; часъ его круженя доокола юпiтера выносить 7 днѣвъ и 4 год. Найдальше вôддаленый вôдъ своеи планеты есть пятый мѣсяць (давный—четвертый), бо ажь на 1,877.000 кiльометрôвъ. Вôнъ мае въ промѣрѣ 4750 кiльометрôвъ и потребуе ажь 16 днѣвъ и 17 годинъ, щобы обôбѣчи доокола своеи планеты.

Юпiтеръ зъ своими мѣсяцями нагадуе намъ, якъ вже було сказано, зовсѣмъ нашъ сонѣчный ладъ: якъ доокола сонця кружать планеты, такъ доокола него кружать его мѣсяцѣ и дôстають по части вôдъ него свое свѣтло. Подумайможь собѣ теперь, що той юпiтеръ потребуе мало що не 12 нашихъ лѣтъ (11 лѣтъ 312 днѣвъ и 12 год.), щобы обôбѣчи доокола сонця, и що вôнъ разъ на 10 годинъ обертае ся доокола своеи оси. Покаже ся зъ того насампередъ, що день и нôчь суть на юпiтерѣ дуже короткѣ, бо лишь всего по 5 нашихъ годинъ. За то рôкъ на нѣмъ есть дуже довгiй, бо, якъ сказано, мало що не 12 разôвъ такiй якъ нашъ. Якiй же тамъ буде мѣсяць часу?— Для кождого юпiтерового мѣсяця иншiй. Возьмѣмъ н. пр. першiй, найменшiй мѣсяць, котрый торôкъ вôдкрыто. Той мѣсяць обертае ся разъ на 16 годинъ доокола своеи планеты. За той часъ отже, коли юпiтеръ обôбѣжить доокола сонця, значить ся, коли скôнчить ся его сонѣчный рôкъ, облетить той маленькiй его мѣсяць, не якъ нашъ 12 разôвъ доокола землѣ, але ажь майже 6110 разôвъ. Коли жь разъ на мѣсяць бувае повня, то на юпiтерѣ буде видко тôлько разôвъ повню того мѣсяця, кôлько разôвъ вôнъ обôбѣжить доокола планеты. Але рôвночасно обôбѣгають доокола юпiтера ще й чотири другѣ мѣсяцѣ: що оденъ пересуне ся, то покаже ся другiй: оденъ стоить въ першôй кватирѣ, другiй въ повни, третiй въ четвертôй кватирѣ и т. д., часами покажуть ся два або и три мѣсяцѣ разомъ, оденъ маленькiй, другiй бôльшiй, третiй ще бôльшiй и т. д. Припустѣмъ, що мы стояли бы на юпiтерѣ въ ночи и дивили ся на небо, то намъ представляло ся бы якесь невиданє чудо: по небѣ бѣгали бы оденъ мѣсяць за другимъ, а кождый инакшiй и въ щоразъ иншôй змѣнѣ. Ба, але нôчь на юпiтерѣ коротка; закимъ бы всѣ мѣсяцѣ перелетѣли черезъ нôчь небомъ, мôгъ бы настати день; могло бы знову стати ся такъ, що якъ разъ въ день, котрый изъ тыхъ мѣсяцѣвъ станувъ бы межи сонцемъ а юпiтеромъ и заступивъ бы намъ свѣтло сонця; настало бы затьмѣнє. А такихъ затьмѣнь бувае на юпiтерѣ богато; позаякъ тамъ день не тревае довше якъ 5 годинъ, то мало не що дня бувае затьмѣнє сонця. Такъ то чудно представляли бы ся намъ тѣ мѣсяцѣ, наколибъ мы дивили ся на нихъ зъ юпiтера.

Подумайможь собѣ теперь на вôдворотъ, що мы стоимо на котрôмсь изъ тыхъ мѣсяцѣвъ и дивимо ся на головну планету, на юпiтера. Станьмо собѣ н. пр. на другôмъ мѣсяци (дав-

Переглядъ політичный.

Wiener Ztg. оголосила змѣну постановъ ординаціѣ выборчои до Рады державнои, вôдносячихъ ся до галицкихъ округôвъ выборчихъ зъ меншои посѣлости ч. 3 и 13.

У Вѣдни мала вôдбути ся конференція Румунôвъ, Словакôвъ и Сербôвъ, на котрôй ухвалено спôльну проґраму въ справѣ поступованя супротивъ Мадярôвъ.

На снѣданю въ касинѣ официрскôмъ въ честь царевича выголосивъ цѣсарь нѣмецкій такій тоастъ: „Въ цари видимо передовсѣмъ репрезентанта давныхъ традицій монархістичныхъ, репрезентанта дружбы и сердечныхъ вôдносинъ, які лучили его зъ моими предками. Взываю напôвъ выпити въ его честь и кликнути: „Є. Вел. царь най жие!“ Царевичь подякувавъ за сей тоастъ.

Въ Берлинѣ розôйшла ся поголоска, що вся армія россійска стоитъ вже готова коло Москвы и зъ весною може каждои хвили двигнути ся на захôдъ. Поголоску сю розпущено очевидно зô вглядy на нѣмецке предложенє войскове.

Ситуація въ Парижи мала погôршити ся. Сподѣваютъ ся, що найблизше засѣданє палаты послôвъ принесе нові скандалы.

Вôдозва.

Родимцѣ! Русины охрестности Ярослава, видячи велику нужду молодѣжи рускои въ школахъ ярославскихъ, порѣшили при помочи Божôй оснувати бурсу руску „имени св. Онуфрія“ въ Ярославѣ. Высокє Намѣстництво затвердило статуты бурсы пôдъ днемъ 10 сѣчня 1893 ч. 107.094.

А що уже зъ початкомъ нового року шкôльного хотѣли бы мы утворити бурсу для найбѣднѣйшихъ ученикôвъ тутешныхъ, тожь вôдзываемо ся до всѣхъ щирыхъ патріотôвъ цѣлои Руси о матеріяльну помôчь. Мы не сумнѣваемо ся, що гадкою основаня рускои бурсы „имени св. Онуфрія“ въ Ярославѣ тутъ на окраинахъ Руси, де молодѣжь руска майже цѣлкомъ вынародовлена, одушевить ся кожде руске серце, и що у всѣхъ П. Т. Родимцѣвъ, близькихъ и далекихъ, богатыхъ и бѣдныхъ, найдесь охота пôдперти и укрѣпити словомъ и дѣломъ по можности тую въ наслѣдкахъ свою для розвою нашои народности далекосяглу справу.

Щобы уже зъ самого початку бурсу руску „имени св. Онуфрія“ въ Ярославѣ збудувати на твердыхъ и непоборимыхъ основахъ, мы хотѣли бы уладити єѣ вôдповѣдно до того. А що мы самі безъ помочи загалу Руси не въ станѣ нѣчого зробити, длятого вôдносимо ся до Васъ П. Т. Родимцѣ зъ просьбою, щобы Вы поспѣшили приступити до нашои бурсы яко члены дѣйстві або спомагаючі. Всечестнє духовеньство, Пчт. учителѣвъ, всѣ рускі товариства, начальникôвъ громадъ, братства церковні, читальнѣ, и взагалѣ всѣхъ добромыслячихъ и справѣ рускôй прихильныхъ людей, упрашаемо усильно о матеріяльну помôчь для початого нами дѣла.

Сподѣваемо ся, що наша патріотична Русь, котра при каждôй нагодѣ тôлько заявляла и заявляє патріотизму, поможе и намъ пôддержати такъ высоку и патріотичну цѣль, а маленькі труды и жертвы наші станутъ для насъ славою, а неоднôй рускôй дитинѣ подасть ся помôчь покôнчити школы на хвалу и славу Руси.

Коли при помочи патріотичнои Руси намѣрена цѣль дасть ся осягнути, тогдѣ мило и вôдрадно стане намъ на серци, будемо могли сказати словами нашого Кобзаря: „Въ нашôй хатѣ наша сила и правда и воля!“.

Кожду хочь и найменшу лепту просимо присылати на руки Впов. о І. Хотинецкого, пароха и крилошанина въ Ярославѣ.

Ярославъ 25 сѣчня 1893.

За тымчасовый выдѣлъ:

О. В. Романовскій, сотрудникъ и катихитъ.
О. Іоанъ Хотинецкій, парохъ въ Ярославѣ.
Максимъ Крушельницкій, учитель.
О. Антоній Матюкъ, деканъ ярославскій.

Новинки.

Львовъ дня 27 сѣчня.

— **Громадѣ Королѣвка**, въ борщѣвскôмъ повѣтѣ, удѣливъ Є. Вел. Цѣсарь 100 зр. запомоги на докôнченє будовы костела.

— **Именованя.** П. Міністеръ рôльництва именувавъ управителя лѣсôвъ и доменъ Андрѣя Броневского у Львовѣ люстраторомъ лѣсовымъ. — Ц. к. высшій судъ краєвый въ Краковѣ именувавъ судовыхъ практикантôвъ дра Ст. Естрайхера, Осипа Вельоховского и дра Ст. Врублевского авскультантами судовыми для свого округа.

— **Новый урядъ почтовый** отворить ся вôдъ 1 лютого с. р. въ Скварявѣ, повѣта золочѣвского. До него будутъ належати Скварява и Острôвчикъ польный.

— **Презенты** одержали въ єпархіи станіславовскôй оо.: Ал. Мардаровичь зô Станіслава на Радчє, Ник. Дрогомирецкій на Делятинъ, Ник. Теодоровичъ на Трибуховцѣ, гусятиньского деканата и Л. Раковскій на Косôвъ мѣсто. Въ перемыскôй епархіи одержавъ презенту на Лужокъ горѣшный деканата мокраньского о. Ив. Ильницкій.

— **Посломъ** до Рады державнои въ бôльшои посѣлости округа бережаньского выбраный дръ Едвардъ Подлевскій, котрый одержавъ 33 голосы. Єго суперникъ Мечиславъ Онышкевичь одержавъ о одевъ голосъ менче и той голосъ уневажнено. Всѣхъ голосувало 66.

— **Читальня.** Пôдъ такимъ заголовкомъ появило перше число часописи для народа. Выдавцемъ „Читальнѣ“ п. Йосифъ Ярембецкій, а одвѣчальнымъ редакторомъ п. Иванъ Бачиньскій Змѣсть 1-шого числа такій: Слово вôдъ Выдавництва. — Недѣля о Мытарю и Фарисею, о. Алексея Тороньского. — Покликъ до братôвъ, стишокъ Теодора Яницкого. — Наймичка, поема Тараса Шевченка. — Не въ добрый часъ, оповѣданє Олексы Стороженка. — Облога мѣста Львова Богданомъ Хмельницкимъ въ 1648 р., пôсля Ник. Костомарова. — Про картофлѣ „шампіоны шкотскі“ Ивана Негребецкого. — О товариствахъ асекураційныхъ, розвѣдка Йосифа Ярембецкого. — „Днѣстеръ“, товариство взаимныхъ обезпеченъ у Львовѣ. — Що нового въ свѣтѣ чувати? — Всячина. — Загадки. — Цѣна збôжа. — Анонсы. Передплата: 3 зр. на рôкъ, а для передплатникôвъ „Батькôвщины“ и членôвъ „Просвѣты“ лишь 2 зр. „Читальня“ выходить два разы мѣсячно, кождого 8 и 23 дня въ мѣсяци.

— **Товариство „Рускихъ женщинъ“** въ Станіславовѣ устроює дня 2 лютого вечерокъ зъ танцями въ комнатахъ „Рускои Бесѣды“ на дохôдъ Института для дѣвчатъ. Зъ огляду на цѣль сего вечерка запрошує комітетъ всѣхъ Русинôвъ якъ зъ Станіславова такъ и охрестности до численнои участи. Початокъ вечерка о 8-ôй годинѣ вечеромъ. Запрошень окремыхъ не розсылає ся.

— **Загальні зборы „Братства мѣщаньского“** въ Тернополи вôдбудутъ ся дня 29 сѣчня о годинѣ 3 ôй зъ полудня у власныхъ комнатахъ товариства, на котрі маємо честь запросити всѣхъ вп. членôвъ. Маємо надѣю, що и интеліґенція тернопôльска зволить також взяти участь въ тыхъ зборахъ.

— **На фондъ памятника Т. Шевченка** прийшло знову кôлькадесять дуже цѣнныхъ працъ на фантову льотерію.

— **П. Евгеній Гушалевичь**, звѣстный нашъ спѣвакъ оперовый выступає теперь на сценахъ нѣмецкихъ театрôвъ въ Ахенѣ и Діссельдорфѣ зъ великимъ поводженємъ. Ґазеты тамошні высказуютъ ся о выступахъ нашого земляка въ першорядныхъ роляхъ великихъ оперъ якъ найлѣпше. П. Гушалевичь выступавъ доси въ операхъ: „Аіда“, „Вільгельмъ Тель“, „Тангайзеръ“, „Африканка“, „Трубадуръ“ и ин. Дзвôнкій, металічный и гнуч-

---

нôмъ—першôмъ). По надъ нами на небѣ покаже ся величезный свѣтячій кружокъ, 37 разôвъ ширшій по серединѣ, якъ видимо изъ землѣ наше сонце, а обчисливши то на площу, покаже ся, що зъ того мѣсяця видко юпітера 1370 разôвъ бôльшимъ, якъ выдає ся намъ наше сонце въ полудне. Ажъ трудно собѣ представити, що то за величавый мусить бути видъ на небѣ, коли покаже ся така звѣзда що такъ велика, якъ колибъ зложивъ хто побôчь себе 1370 нашихъ сонць разомъ. Щобы уявити собѣ, якъ то великій може бути той кружокъ юпітера, котрый було бы видко на небѣ зъ другого его мѣсяця, то гляньмо вечеромъ на громаду звѣздъ звану „оріонъ“, въ котрои серединѣ стоять три ясні звѣзды побôчь себе, званї „косарями“ и подумаймо собѣ, що въ тôмъ мѣсци стоитъ такъ велика свѣтяча звѣзда, що закрывае цѣлу ту громаду звѣздъ, а тогды будемо мати понятє, якъ выглядає юпітеръ зъ его першого мѣсяця. Колибъ така величезна звѣзда зъявила ся наразъ надъ нашою землею, то рѣчь майже певна, що люде погинули бы вже изъ самого страху передъ такимъ зъявищемъ; на другомъ же мѣсяци юпітера видко таке зъявище 2472 разôвъ до року.

Зъ третого мѣсяця выглядавъ бы юпітеръ 620 разôвъ такъ великій, якъ наше сонце зъ землѣ, зъ четвертого 240 разôвъ, а зъ пятого, найдальше вôддаленого, все таки ще 78 разôвъ. За то дуже маленьке выглядає зъ вôдтамъ сонце, значно менше якъ мы его зъ землѣ видимо.

Дуже цѣкаві и важні суть для насъ затьмѣня мѣсяцѣвъ юпітера, позаякъ они и самі собою представляютъ намъ цѣкаві зъявища и въ дечôмъ ще поучаютъ и розяснюють не одну загадку сеи планеты. Насамперѣдъ єсть то цѣкаве, що три перші, давні мѣсяцѣ (найновѣйшого не беремо тутъ въ рахубу, позаякъ вôнъ єсть такъ маленькій, що его можна хиба лишь найсильнѣйшими дальноглядами доглянути) не можутъ нѣколи бути вôдъ разу затемнені, бо коли на першôмъ зъ нихъ єсть затьмѣнє, значить ся, коли межи нимъ а сонцемъ стоитъ юпітеръ, то другій и третій стоять завсѣгды межи юпітеромъ а сонцемъ. Але въ сѣмъ выпадку може часто такъ стати ся, що оба ті мѣсяцѣ станутъ до себе въ простôй лініи межи юпітеромъ а сонцемъ и мы ихъ не видимо, хиба лишь ихъ тѣнь на юпітерѣ. Коли ще до того и четвертый (взглядно послѣдный) мѣсяць станесь ще невидимый, то може бути така хвиля, въ котрôй здає ся, що юпітеръ не має ані одного мѣсяця. Така хвиля припадає больше менше разъ на 25 лѣтъ. Послѣдный разъ було видко се зъявище дня 15 падолиста 1868 р. Зъ тыхъ затьмѣнь показало ся, що свѣтло не бѣжить въ просторѣ свѣта зъ безконечною скоростію, значить ся, що н. пр. свѣтло сонця не розôйдесь въ однôй хвили хочь бы якъ найдальше въ свѣтовôмъ просторѣ, але потребує на то якогось часу. Даньскій ученый, Оляфъ Ремеръ, обчисливъ изъ тыхъ затьмѣнь ще въ 1675 р. скорôсть, зъ якою свѣтло ширить ся въ просторѣ.

Цѣкаві зъявища показують ся, коли дивити ся, якъ переходять мѣсяцѣ юпітера попри свою планету. Ось що добачивъ Бернардъ въ сѣчни 1891 р. Першій (старый, теперь вже другій) мѣсяць переходивъ якъ разъ попри ту сторону юпітера, на котрôй видко на полудни коло рôвника велику темну смугу. Коли мѣсяць станувъ надъ тою смугою, то показавъ ся не круглый, але подовгастый (еліптичный). При подôбнôй нагодѣ въ 1890 р., видѣли Бернардъ и его товаришъ Бернгемъ той самъ мѣсяць подвôйно. Бернардъ поясняє се зъявище такъ:

Поверхня мѣсяця єсть досыть вже темна, лишь ще по серединѣ, якъ разъ рôвнобѣжно до тои смуги на юпітерѣ, єсть мѣсяць яснѣйшій, значить ся, нѣбы дрôбку прозорый. Колижь мѣсяць стане понадъ темнымъ мѣсцемъ планеты, то оба его кôнцѣ суть тогды однаково темні зъ тымъ мѣсцемъ планеты и ихъ не можна розпôзнати; видко лишь ясну подовгасту его середину. Колижь мѣсяць тымъ яснымъ мѣсцемъ на серединѣ стане надъ яснымъ мѣсцемъ на планетѣ, то знову ті ясні мѣсця такъ вкрываютъ ся, що ихъ годѣ розпôзнати, а зъ мѣсяця видко тогды лишь оба его темні кôнцѣ. Выглядає то такъ, якъ колибъ хто мѣсяць розкроѣвъ на двѣ поло-

кій голосъ спѣвака подобавъ ся загально, не менше якъ и его гра.

— **Електричный трамвай.** Члены львôвскои мѣскои комісіѣ, выбранои для розслѣду заведеня у Львовѣ електричного трамваю, выѣзджають тыми днями до Дрезна, щобы видѣти пробы зъ возами, котрѣ посувае ґазовый моторъ. Пробы почались дня 10 сѣчня въ присутности заграничныхъ инжинерôвъ. Въ складъ комісіѣ, що выѣздить до Дрезна, входить: директоръ мѣского будовничого уряду Гохберґеръ, професоръ політехніки Ґостковскій и механікъ Рихновскій.

— **Довгій вѣкъ.** Въ Новомъ Іорку померла Ліза Лѣщиньска, котра прожила 124 лѣтъ и 6 мѣсяцѣвъ. По нѣй лишили ся 93 лѣтна донька, 3 внуки и 7 правнукôвъ. Ще на мѣсяць передъ смертію проходжувала ся по мѣстѣ.

— **Самоубійство банкира.** У Вѣдни застрѣливъ ся знаный банкиръ Германъ Горвіцъ. Причиною самоубійства бувъ розстрôй нервовый. Горвіцъ бувъ родомъ зъ Гамбурґа и продававъ давнѣйше чоботы. На рôжныхъ операціяхъ фінансовыхъ зôбравъ значный маетокъ, але тому два роки стративъ на паперахъ италійскихъ міліонъ зр. и мусѣвъ оголосити ліквідацію фірмы. Хочь Горвіцови лишило ся ще пôвтора міліона маетку, то все таки вôдъ тои страты міліона вôнъ ходивъ самъ не свôй и вкôнци попавъ таке въ роздразнене, що застрѣливъ ся минувшого понедѣлка. Ще того самого дня явивъ ся о 3 год. по полудни въ своимъ бюрѣ, написавъ листъ до свого приятеля лѣкаря Бетельгайма и повѣдомивъ его, що вôдбирае собѣ житє. Зъ тымъ листомъ выславъ свого старого дѣловодця Гольста. Бетельгаймъ доставши листъ побѣгъ сейчасъ до Горвіца, але заставъ вже его конаючимъ. Куля зъ револьвера пробила правѣ виски и выйшла ажь лѣвыми. Горвіцъ лишивъ жѣнку и четверо дѣтей. Его знали за житя зъ того, що занимавъ ся красными штуками, а тому три роки мавъ выдати безъименно повѣсть „Леонія“ зъ житя банкирского. Въ тôй повѣсти, котра стала дуже голосною у Вѣдни, зъобразивъ вôнъ самъ себе.

— **Ваґонъ въ огни.** Дня 11 сѣчня на зелѣзници, що везла 200 рекрутôвъ изъ Самары до Золотоустка запаливъ ся оденъ ваґонъ Кондукторъ Пахнановъ контролюючи поѣздъ поставивъ свою лѣхтарку въ офіцирскôй передѣлцѣ. Вертаючи по ню замѣтивъ, що въ одномъ ваґонѣ запалила ся пôдлога. Вôнъ пробувавъ загасити огонь, але вже ему не вдало ся. Отже выскочивъ зъ передѣлки и крикнувъ „горить!“ Сейчасъ дали знати машиністови и вôнъ здержавъ поѣздъ. Горючій ваґонъ вôдлучено. Бôльша часть рекрутôвъ, що въ тôмъ ваґонѣ були, выскочила, а прочѣ такъ здавили ся на мѣсци, що ажь дручками зелѣзными мусѣли розбивати одну стѣну ваґона, щобы ихъ выдобути Щожь коли вже було за пôзно. Вôсѣмь рекрутôвъ спалило ся або задушило ся въ дымѣ, сѣмь попарилось страшно, зъ якихъ оденъ заразъ померъ, а шѣсть вôддано до шпиталю.

— **На морозѣ.** Въ Карльсбурзѣ на Угорщинѣ стоить 62 полкъ пѣхоты. Дня 9 сѣчня казавъ полковникъ Ваґнеръ выгнати за кару два баталіоны на муштру. А на дворѣ бувъ морозъ на 22 степенѣ Реоміра. На морозѣ вôдморозило собѣ 114 вояковъ руки, ноги або носы. Въ тôй справѣ поставивъ посолъ Уґронъ интерпеляцію въ угорской палатѣ пословъ.

† Посмертнѣ вѣсти.

Марія зъ Ольшаньскихъ Кормошева, жена греко-кат. пароха въ Арламôвской Воли упокоила ся по довгôй и тяжкôй недузѣ дня 24 сѣчня въ 57 мôмъ роцѣ житя. Похоронъ вôдбувъ ся дня 27 сѣчня въ рана. — Димитрій Роздôльскій, учитель школы народнои въ Озѣрнѣ, упокоивъ ся скоропостижною смертію дня 23 сѣчня въ Черниховѣ, повѣта тернопôльского въ 26-ôмъ роцѣ житя. Покôйный бувъ щирымъ Русиномъ, ревнымъ учителемъ и основателемъ хору въ Озѣрнѣ. — Дръ Едвардъ Ценеґъ Шаферштайнъ, радникъ высшого суду краевого, въ 49-ôмъ роцѣ житя.

Всячина.

— **Бальоны до розслѣдôвъ науковыхъ.** Нещасливѣ пригоды поучили воздухоплавцѣвъ, що чоловѣкъ не може пускати ся бальономъ высше якъ 7 до 8 кільометрôвъ, коли не хоче выставити свого житя не небезпечность. Але ученымъ хотѣлось бы конче знати, въ якôй высотѣ кôнчить ся воздухъ нашои землѣ и тому придумують они такѣ бальоны, котрѣ пôднимають ся безъ людей въ гору, а зато мають всѣлякѣ такѣ прилады, котрѣ самѣ означають всѣлякѣ змѣны у воздусѣ. Недавно тому пустивъ Ґуставъ Ґермітъ въ Парижи десять такихъ малыхъ бальоникôвъ въ гору, при котрыхъ були малѣ барометры и термометры, що самѣ зазначували напоръ воздуха и теплоту его высоко въ горѣ. Вôсѣмь зъ тыхъ бальонôвъ спало вже на землю и ихъ вôднайдено и доставлено Ґермітови. Оденъ зъ тыхъ бальонôвъ пôднѣсъ ся бувъ на 7400 метрôвъ въ гору а другій, якъ то показувавъ барометръ, навѣть до 8200 метрôвъ, отже до высоты найвысшихъ гôръ на земли. Щобы бальоны могли ще высше пôднимати ся въ гору, то треба имъ пôсля обчисленя капітана Ренарда надавати величезный обемъ. Щобы бальонъ дôйшовъ до высоты 12 до 15 кільометрôвъ, то выстане ще, коли вôнъ буде займати въ просторѣ кôлька кубічныхъ метрôвъ. Колижь хоче ся, щобы бальонъ пôднѣсъ ся два разы такъ высоко, то бальонъ мусить вже займати сотки кубічныхъ матрôвъ, для потрôйнои высоты десятки тысячѣвъ, а для высоты 50 кільометрôвъ мусѣвъ бы вже бальонъ бути такъ великій, що займавъ бы въ просторѣ міліоны кубічныхъ метрôвъ. Ренардъ зробивъ теперь такій бальонъ, котрый въ промѣрѣ мае шѣсть метрôвъ, а важить всего лишь 9½ кільоґрама. Всѣ прилады суть на нѣмъ такъ умѣщенѣ, що хочь бы бальонъ не знати зъ якою скоростію и силою падавъ на землю, то они не повиннѣ бы поломити ся або попсувати ся. Пôсля обчисленя Ренарда повиненъ бы той бальонъ дôйти до высоты 20.000 метрôвъ. Сими днями мае вôнъ бути пущеный въ гору, а проба покаже, чи обчисленя Ренарда були добрѣ.

ТЕЛЕГРАМЫ.

Ліберецъ 27 сѣчня. До рады громадскои выбрано 17 лібераловъ, а 28 нѣмецкихъ народовцѣвъ.

Римъ 27 сѣчня. Въ звѣстнôй справѣ банку римского, мають наступити численнѣ арештованя.

Парижъ 27 сѣчня. Міністеръ справъ внутрѣшныхъ мавъ дати послови француску у Вѣдни порученє, щобы звернувъ увагу ґр. Кальнокого, що австро-угорска праса оскорбляе президента Карнота.

Розкладъ поѣздôвъ зелѣзничихъ

(важный вôдъ 1 мая с. р.)

Вôдходять:	Куреръ		Особовый			Мѣш.
До Кракова	3·07	10·41	5·26	11·01	7·56	
„ Подволочискъ зъ Пôдв.	3·10	—	10.02	10·52	—	
(зъ голов. двор.)	2·58	—	9·41	10·26	—	—
„ Черновецъ	6·36	—	9·56	3·22	10·56	—
„ Стрыя	—	—	6 16	10·21	7·41	—
„ Белзця	—	—	9·51	—	—	—
„ Сокаля	—	—	—	—	—	7·36
„ Зымнои Воды	—	—	4·36	—	—	—

Приходять:	Куреръ		Особовый			Мѣш.
Зъ Кракова	6·01	2·50	9·01	6·46	9·32	—
„ Пôдволоч. на Пôдзам.	—	2·45	9·17	6·55	—	—
„ (на гол. двор).	—	2·57	9·40	7·21	—	—
„ Черновецъ	10·09	—	7·56	1.42	7·06	—
„ Стрыя	—	—	1·41	9·16	2·35	—
„ Белзця	—	—	4·48	—	—	—
„ Сокаля	—	—	—	—	—	8·32

Надôслане.

Подяка.

Почуваю ся до милого обовязку подати до прилюдной вѣдомости, що **Перше Австрійске загальне Товариство обезпечень вôдъ выпадкôвъ** за посередництвомъ своеи репрезентации у Львовѣ при ул. Коперніка ч. 18 выплатило менѣ скоро и дуже совѣстно вôдшкодоване въ квотѣ **1.000 злр. ав. за перминаючу неудольнôсть до працѣ** выкликану случайнымъ ушкодженемъ тѣла.

Высказуючи симъ Свѣтлому Товариству обезпеченъ вôдъ выпадкôвъ въ Вѣдни на тôй дорозѣ мою сердечну подяку и повне узнане, мушу кождому поручити такъ пожиточну и для кождого вôдповѣдну институцію обезпеченъ вôдъ выпадкôвъ, котра за вôдносно такъ малу премію подае великѣ користи.

Исидоръ Філіппъ,
торговельникъ збôжа у Львовѣ.

17

За редакцію вôдповѣдае **Адамъ Креховецкій.**

вины, але що тѣ половины дуже маленькѣ, а до того ще й далеко вôдъ насъ, то здають ся намъ, якъ колибъ то були два темнѣ кружочки.

Повысшѣ спостереженя Барнарда и Берґема, наводять насъ на здогадъ, якъ выглядають поверхнѣ тыхъ мѣсяцѣвъ. Зъ тыхъ и зъ иншихъ ще спостережень выходить, що на поверхни трохъ бôльшихъ мѣсяцѣвъ юпітера суть яснѣйшѣ пятна, котрѣ суть очевидно частями тыхъ мѣсяцѣвъ, бо и скорôсть ихъ руху и напрямъ суть такѣ самѣ, якъ и у мѣсяцѣвъ, хочь бувають часы, въ котрыхъ тѣ пятна або зовсѣмъ не показують ся, або лишь дуже мало. Такъ само и свѣтло тыхъ мѣсяцѣвъ есть разъ сильнѣйше, разъ слабше.

Наконецъ лишае ся ще питане: якъ обертають ся тѣ мѣсяцѣ доокола своеѣ планеты? Чи такъ само лишь однымъ бокомъ якъ нашь мѣсяць доокола землѣ? У послѣдного мѣсяця, въ давнôмъ рядѣ четвертого, въ новôмъ пятого, котрый найдальше есть вôддаленый вôдъ юпітера, спостережено якусь дивну змѣну свѣтла. Коли вôнъ стоить дальше вôдъ нашои землѣ якъ юпітеръ, то свѣтить найяснѣйше; колижь вôнъ стане межи юпітеромъ а нашою землею, отже есть до насъ близше, то свѣтло его есть тогды найслабше. Здаесь, якъ колибъ мѣсяць той не бувъ цѣлый однаково ясный, лишь обертавъ ся до насъ заедно въ тôмъ самôмъ мѣсци своимъ яснѣйшимъ бокомъ, въ другôмъ же мѣсци заедно лишь темнѣйшимъ бокомъ. Се зъявище показуе намъ, що й мѣсяцѣ юпітера обертають ся доокола него заедно лишь однымъ бокомъ, бо инакше годѣ пояснити, длячого мавъ бы четвертый мѣсяць бути все на однôмъ и тôмъ самôмъ мѣсци своеѣ дороги яснѣйшій, а на другôмъ мѣсци темнѣйшій.

Коли теперь зберемо все то разомъ, що намъ доси стало звѣстне про юпітера и его мѣсяцѣ, то прийдемо до такого заключеня: Якъ изъ сонця повстали всѣ планеты нашого ладу сонѣчного, такъ повстали мѣсяцѣ юпітера зъ тои планеты; якъ наше сонце такъ и юпітеръ не остигъ ще зовсѣмъ, але якъ декотрѣ планеты сонѣчного ладу вже постарѣли ся и остигли, такъ постарѣли ся и остигли декотрѣ мѣсяцѣ юпітера. Мѣсяцѣ тѣ потворили ся колись зъ великихъ обручокъ свѣтовыхъ, що вôдрывали ся вôдъ юпітера въ самôй его серединѣ въ наслѣдокъ вôдосередковои силы, а слѣды того лишили ся мабуть ще въ тыхъ смугахъ, що видко до нинѣ на юпітерѣ по обохъ сторонахъ его рôвника. Идучи дальше въ здогадахъ, можемо наконецъ сказати, що колись настане часъ, коли всѣ мѣсяцѣ юпітера выгорять и остигнуть та стануть подôбнѣ до нашого мѣсяця, а юпітеръ самъ покрые ся твердою верствою и стане подôбный до нашои землѣ.

Зъ друкарнѣ В. Лозиньского, пôдъ зарядомъ В. И. Вебера.